

Jeremia 18

1 Het woord dat van de HEERE gekomen is tot Jeremia:

2 Sta op en daal af naar het huis van de pottenbakker. Daar zal Ik u Mijn woorden doen horen.

3 Zo daalde ik af naar het huis van de pottenbakker. En zie, hij was op de draaischijven een werkstuk aan het maken.

4 Mislukte de pot die hij aan het maken was met de klei in de hand van de pottenbakker, dan maakte hij daarvan weer een andere pot, zoals het in de ogen van de pottenbakker goed was om te maken.

5 Toen kwam het woord van de HEERE tot mij:

6 Zou Ik met u niet kunnen doen zoals deze pottenbakker, huis van Israël? spreekt de HEERE. Zie, zoals de klei in de hand van de pottenbakker, zo bent u in Mijn hand, huis van Israël.

7 Het ene ogenblik doe Ik de uitspraak over een volk en over een koninkrijk dat Ik het weg zal rukken, af zal breken en zal doen ondergaan.

8 Bekeert zich dat volk waarover Ik die uitspraak heb gedaan echter van zijn kwaad, dan zal Ik berouw hebben over het kwade dat Ik het dacht aan te doen.

9 Het andere ogenblik doe Ik de uitspraak over een volk en over een koninkrijk dat Ik het zal bouwen en planten.

10 Doet het echter wat kwaad is in Mijn ogen door niet te luisteren naar Mijn stem, dan zal Ik berouw hebben over het goede waarmee Ik zei het goed te doen.

11 Nu dan, zeg toch tegen de mannen van Juda en tegen de inwoners van Jeruzalem: Zo zegt de HEERE: Zie, Ik bereid onheil tegen u, bedenk een plan tegen u. Bekeer u toch, ieder van zijn slechte weg. Maak uw wegen en uw daden goed.

12 Zij zeggen echter: Daar is geen hoop op, wij volgen immers onze eigen plannen. We doen ieder overeenkomstig zijn verharde, boosaardige hart.

13 Daarom, zo zegt de HEERE: Vraag toch onder de heidenvolken: Wie heeft zoiets gehoord? Iets zeer afschuwelijks heeft zij gedaan, de maagd Israël.

14 Verdwijnt de sneeuw van Libanon ooit van een rots in het veld? Droogt het vreemde, koele, stromende water ooit uit?

15 Toch heeft Mijn volk Mij vergeten. Zij brengen reukoffers aan nutteloze afgoden. Die hebben hen laten struikelen op hun wegen, op de aloude paden, door op de paden te gaan van een ongebaande weg,

16 zodat zij hun land tot een verschrikking maken, tot een eeuwige aanfluiting. Ieder die er voorbijtrekt, zal zich ontzetten en met zijn hoofd schudden.

17 Als een oostenwind zal Ik hen verspreiden vóór de vijand uit. De nek, niet het gezicht, zal Ik hun laten zien op de dag van hun ondergang.

18 Toen zeiden zij: Kom, laten we plannen tegen Jeremia bedenken. Want het onderwijs in de wet verdwijnt niet met de priester, evenmin het geven van raad met de wijze of het woord met de profeet. Kom, laten we hem treffen met de tong en laten we geen acht slaan op welke van zijn woorden dan ook.

19 Sla acht op mij, HEERE, luister naar de stem van wie mij aanklagen.

20 Zou dan kwaad met goed vergolden worden? Zij hebben immers een kuil gegraven voor mijn ziel! Bedenk dat ik in Uw dienst sta, om het goede voor hen te spreken, om Uw grimmigheid van hen af te wenden.

21 Geef daarom hun kinderen over aan de honger, doe hen neerstorten door de macht van het zwaard. Laten hun vrouwen van kinderen beroofd en weduwen worden. Laten hun mannen gesneuveld worden. Laten hun jongemannen in de strijd met het zwaard verslagen worden.

22 Laat uit hun huizen geschreeuw gehoord worden, wanneer U plotseling een roversbende over hen brengt, omdat zij een kuil hebben gegraven om mij gevangen te nemen, en strikken hebben verborgen voor mijn voeten.

23 Maar U, HEERE, U kent heel hun plan tegen mij om mij te doden. Doe geen verzoening over hun ongerechtigheid, delg hun zonde van voor Uw aangezicht niet uit. Doe hen struikelen voor Uw aangezicht. Doe zo met hen in de tijd van Uw toorn.

God is te vergelijken met een pottenbakker

Jeremia moet van God naar het bedrijf van een pottenbakker. Zoals je in Nederland een steenfabriek ook meestal beneden aan de oever van een rivier treft, zo moet Jeremia dat bedrijf ook zoeken in het dal aan het water. Een pottenbakker is nu eenmaal afhankelijk van leem en water. Jeremia 18:1,2 *Het woord dat van de HEERE gekomen is tot Jeremia: Sta op en daal af naar het huis van de pottenbakker. Daar zal Ik u Mijn woorden doen horen.* Als Jeremia daar aankomt ziet hij wat hij kon vermoeden. De pottenbakker heeft twee stenen schijven. De ene beweegt hij met zijn voet. Op de andere schijf maakt hij met zijn handen – uit een draaiende natte klont leem – een kruik of iets anders. Bevalt hem het resultaat niet dan duwt de pottenbakker de kruik van natte klei in elkaar. Hij maakt er weer een klomp klei van en begint overnieuw. God kiest dit beeld als metafoor en komt eigenlijk met een vraag. Jeremia 18:5,6 *Toen kwam het woord van de HEERE tot mij: Zou Ik met u niet kunnen doen zoals deze pottenbakker, huis van Israël? spreekt de HEERE.* Als het al een vraag is dan wel een retorische. God kan inderdaad met Zijn volk doen wat de pottenbakker doet met de klei. Dat zegt de HEERE dan ook in Jeremia 18:6 *Zie, zoals de klei in de hand van de pottenbakker, zo bent u in Mijn hand, huis van Israël.* Waarom dit beeld? Men twijfelt of God Jeruzalem en Juda zal verwoesten. Dat doet God nooit, denkt men. Want God zou veel te barmhartig zijn om zoiets te doen. Of ‘het is wel Gods eigen stad, de plaats waar Hij Zijn Naam doet wonen. Het is Gods eigen huis. Dat gaat God nooit verwoesten. Het Noordrijk Israël misschien, maar niet Juda en Jeruzalem.’ Met dit beeld zegt God dat Hij inderdaad redenen kan hebben om iets te doen of na te laten, maar – en daar gaat het nu om – Hij kan het wél doen. Dit moeten de mensen in Jeruzalem en Juda zich goed realiseren. Het ligt in Gods macht om het te doen. Het gaat hier om *de soevereiniteit* van de HEERE.

De pottenbakker

De metafoor van de pottenbakker

De metafoor van de pottenbakker wordt ook door Jesaja en door iemand als Paulus gebruikt.

Jesaja 29:16

U draait de zaken om! Alsof de pottenbakker als gelijk beschouwd kan worden met het leem, zodat het maaksel over zijn maker zegt: Hij heeft mij

niet gemaakt, en het gevormde voorwerp over zijn pottenbakker zegt: Hij heeft er geen inzicht in.

Romeinen 9:20,21 Maar, o mens, wie bent u toch dat u God tegenspreekt? Zal ook het maaksel tegen hem die het gemaakt heeft, zeggen: Waarom hebt u mij zó gemaakt? Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem, om uit dezelfde klomp klei het ene voorwerp tot een eervol, het andere tot een oneervol voorwerp te maken?

De metafoor van de pottenbakker wordt verschillend gebruikt, maar er is iets wat bij al die beelden terugkomt en dat is – wat men ouderwets zou kunnen noemen – *de vrijmacht van God*. God trekt een streep en zet mensen aan de ene en de andere kant. ‘Wij hebben niets in te brengen dan lege briefjes.’ Er zijn nogal wat mensen die dit beeld onaangenaam vinden. Zij zeggen: ‘Wat kan God ons verwijten als Hij toch alles uitmaakt?’ Maar die vraag verraadt een gebrouilleerde relatie. Het is een aspect dat onlosmakelijk verbonden is met ons geloof: Gods soevereiniteit. Niemand kan er om heen. De vraag is: ‘Kunt u er daarmee leven?’ Wie het gegeven is, kan dit aanvaarden. Mensen die dit kunnen aanvaarden staan aan de goede kant van de streep. Wie dit niet kunnen aanvaarden doen er verstandig aan na te denken over hun positie. Gaat u het winnen van God, denkt u? U kunt zich ook overgeven.

Opbouwen en planten

Opmerkelijk is de wijze waarop God over de volken spreekt. God bouwt een volk op en plant het. Jeremia 18:9 *Het andere ogenblik doe Ik de uitspraak over een volk en over een koninkrijk dat Ik het zal bouwen en planten.* Er zit een *bouwtechnisch aspect* en een *organisch aspect* in het werk van God. Het is vergelijkbaar met een boer die het land bewerkt, zaait en plant en er zijn huis en schuren bouwt. *Planten* en *bouwen* is zo typerend voor Gods wijze van werken dat het ook op de kerk van toepassing is. Zo valt het in de brief aan de Korintiërs op dat Paulus en Apollos *planten en begieten*, maar dat de apostel zich even verderop ook kan vergelijken met *een architect*. 1 Korintiërs 3:5-10 *Wie is Paulus dan, en wie is Apollos, anders dan dienaren, door wie u tot geloof gekomen bent, en dat zoals de Heere aan ieder van hen gegeven heeft? Ik heb geplant, Apollos heeft begoten, maar God heeft laten groeien. Dus is dan noch hij die plant iets, noch hij die begiet, maar God, Die laat groeien. En hij die plant en hij die begiet, zijn één, maar ieder zal zijn eigen loon ontvangen overeenkomstig zijn eigen inspanning. Want Gods medewerkers zijn wij. Gods akker en Gods bouwwerk bent ú. Overeenkomstig de genade van God die mij gegeven is, heb ik als een wijs bouwmeester het fundament gelegd en een ander bouwt daarop. Ieder dient er echter op toe te zien hoe hij daarop*

bouwt. Wie in dienst van God mag werken ziet – als het goed is – hetzelfde bij zichzelf terug: Het organische karakter van het werk (groei) maar ook het meer structurele (het bouwen). Beiden zijn nodig wil het goed gaan met de kerk. Zelfs in het persoonlijk leven van de gelovige zien we deze beide elementen – bouwen en planten – terug. Zoals in Kolossenzen 2:6,7 *Zoals u dan Christus Jezus, de Heere, hebt aangenomen, wandel in Hem, geworteld en opgebouwd in Hem, en bevestigd in het geloof, zoals u onderwezen bent; wees daarin overvloedig, met dankzegging*. De gelovige kent structuur maar ook groei. Is er bij de schepping van een volk sprake van bouwen en planten door God dan is het niet verwonderlijk dat we bij het einde van zo'n volk moeten denken aan het met wortel en tak uitrukken en afbreken en uitroeien. God zegt het als volgt in Jeremia 18:6-10 *Zou Ik met u niet kunnen doen zoals deze pottenbakker, huis van Israël? spreekt de HEERE. Zie, zoals de klei in de hand van de pottenbakker, zo bent u in Mijn hand, huis van Israël. Het ene ogenblik doe Ik de uitspraak over een volk en over een koninkrijk dat Ik het weg zal rukken, af zal breken en zal doen ondergaan. Bekeert zich dat volk waarover Ik die uitspraak heb gedaan echter van zijn kwaad, dan zal Ik berouw hebben over het kwade dat Ik het dacht aan te doen. Het andere ogenblik doe Ik de uitspraak over een volk en over een koninkrijk dat Ik het zal bouwen en planten. Doet het echter wat kwaad is in Mijn ogen door niet te luisteren naar Mijn stem, dan zal Ik berouw hebben over het goede waarmee Ik zei het goed te doen.*

Uitrukken

verwoesten

opbouwen

planten

De menselijke factor

De overeenkomst met de pottenbakker is *Gods soevereiniteit*. Het verschil is de mens. God heeft met de mens te maken. De mens kan maken dat God Zijn plan verandert. God kan het plan hebben een volk of een koninkrijk uit te rukken en af te breken en te vernietigen. Maar als het volk zijn leven betert kan God van dat voornemen afstappen. Zoals bijvoorbeeld bij Nineve. God liet Jona de ondergang van de stad aankondigen maar toen de inwoners massaal berouw toonden, ging het hele verhaal – gelukkig – niet door. Jona 3:10 *Toen zag God wat zij deden, dat zij zich bekeerden van hun slechte weg. En God kreeg berouw over het kwade dat Hij gezegd had hun te zullen aandoen, en Hij*

deed het niet. Maar het omgekeerde kan dus ook. God heeft grote plannen met een volk of een Koninkrijk maar de zonde van zo'n rijk kan roet in het eten gooien. Datzelfde geldt voor Juda en Jeruzalem. God heeft het voornemen om stad en land te verwoesten. Het enige wat daar verandering in kan brengen is een andere opstelling. Als men breekt met de zonde gaat het doemscenario niet door. Jeremia 18:11 *Nu dan, zeg toch tegen de mannen van Juda en tegen de inwoners van Jeruzalem: Zo zegt de HEERE: Zie, ik bereid onheil tegen u, bedenk een plan tegen u. Bekeer u toch, ieder van zijn slechte weg. Maak uw wegen en uw daden goed.* Er is – zoals gezegd – een verschil tussen een mens en natte klei. Dat heeft voor de mens een voordeel en een nadeel. Als bij natte klei de kruik niet goed uit de klei komt, stamp de pottenbakker hem in elkaar. Hij hoeft nergens op te wachten. Het is gewoon niet geworden wat hij er van verwacht had. Hij probeert het opnieuw. Maar bij de mens moet God tijd maken voor de reactie. De mensen die zondigen kunnen hun leven beteren. Dat vraagt tijd. Het voordeel voor de mens is *de tijd* die hij krijgt en de kans om een nieuwe weg in te slaan. Het nadeel voor de mens is ook *de tijd*.

Bekeer je!

Gods geduld

Omdat het oordeel niet direct komt denken veel mensen: 'Het komt niet. Het is allemaal bangmakerij.' De eerste reactie is dan *spotten*. Misschien komt het van de zenuwen. Men gaat de profeet belachelijk maken. Dat deden ze in het vorige hoofdstuk. Jeremia beklagt zich erover in Jeremia 17:15 *Zie, zij zeggen tegen mij: Waar is het woord van de HEERE? Laat het toch uitkomen!* Petrus zal zich later ook beklagen over spotters. Die mensen kennen Gods geduld niet. 2 Petrus 3:9 *De Heere vertraagt de belofte niet (zoals sommigen dat als traagheid beschouwen), maar Hij heeft geduld met ons en wil niet dat enigen verloren gaan, maar dat allen tot bekering komen.* Gods geduld komt de geloofwaardigheid niet altijd ten goede. Het is niet zo mooi, wanneer Gods geduld tegen de profeet wordt gebruikt. Het is niet anders. In ons hoofdstuk wordt duidelijk dat de tegenstanders van de profeet niets van plan zijn; in ieder geval denkt men niet aan bekering of iets in die richting. Vermoedelijk bouwen ze de profeet na. Jeremia had inderdaad in Jeremia 16:12 gehad over hun *verharde en boosaardige hart*. Ze reageren nu door te zeggen in Jeremia 18:12 *Zij zeggen echter: Daar is geen hoop op, wij volgen immers onze eigen plannen. We doen ieder overeenkomstig zijn verharde, boosaardige hart.* Ze lijken de woorden – die de profeet tegen hen gebruikt had – terug te kaatsen. Er is geen click tussen de profeet en de mensen die hij wil bereiken. Ze zetten hem voor schut. Het is de vraag of dit nog goed komt.

God kan niet wennen aan de zonde van de mensen.

Opnieuw laat de HEERE merken dat Hij geschokt is door de zonden van de mensen. Dat zijn we al vaker tegen gekomen.

God is geschokt

Jeremia 2:11	Heeft een volk ooit goden ingeruild? – en het zijn niet eens goden! – Toch heeft Mijn volk zijn Eer ingeruild voor wat niet van nut is.
Jeremia 2:32	Zou een jonge vrouw haar sieraad vergeten, een bruid haar gordels? Toch heeft Mijn volk Mij vergeten, dagen, niet te tellen.
Jeremia 18:13-16	Daarom, zo zegt de HEERE: Vraag toch onder de heidenvolken: Wie heeft zoiets gehoord? Iets zeer afschuwelijks heeft zij gedaan, de maagd Israël! Verdwijnt de sneeuw van Libanon ooit van een rots in het veld? Droogt het vreemde, koele, stromende water ooit uit? Toch heeft Mijn volk Mij vergeten. Zij brengen reukoffers aan nutteloze afgoden. Die hebben hen laten struikelen op hun wegen, op de aloude paden, door op de paden te gaan van een ongebaande weg, zodat zij hun land tot een verschrikking maken, tot een eeuwige aanfluiting. Ieder die er voorbijtrekt, zal zich ontzetten en met zijn hoofd schudden.

God had dit duidelijk niet verwacht. De zonde komt uit het ongerijmde. Is ergens een schutting dan moeten wij er over heen kijken. Is iets verboden dan moeten wij dat verbod overtreden. Wordt iets afgeraden door God dan gaan we toch op onderzoek uit. Waarom vertrouwen wij God zo slecht? God wijst de weg. Waarom kiezen wij voor de verkeerde afslag? Wat bezielt ons? Als het niet zo ernstig was zou je om de mens moeten lachen. Voor Gods stem sluiten we gemakkelijk de oren, terwijl we de satan alle credits geven. Waarom? Heeft hij iets goeds voor ons gedaan? Wie laat de hand van moeder los en legt zijn hand in de hand van een vreemde meneer. We zijn toch geen kleine kinderen? De zonde is niet te begrijpen. Het is niet te verklaren. Iemand zegt: 'Een mens kan een verkeerde keus maken.' Inderdaad. Maar waarom telkens opnieuw. Leren we het nooit? Adam die door God is geschapen, ging in de fout. Hij vertrouwde God niet. Hij overtrad Gods uitdrukkelijke verbod. Het volk Israël – waar de HEERE zoveel voor gedaan heeft – doet het allemaal nog eens dunnetjes over. Een heel volk. Duizenden mensen. Generatie op generatie. Allemaal keren ze zich af van God. God kan niet nalaten uiting te geven aan Zijn verbazing. Jeremia 18:13 *Daarom, zo zegt de HEERE: Vraag toch onder de heidenvolken: Wie heeft zoiets gehoord? Iets zeer afschuwelijks heeft zij gedaan, de maagd Israël!* De volken zijn natuurlijk niet beter dan Israël maar het gekke is dat zij wel trouw blijven aan hun goden – en die goden bestaan niet eens – terwijl Israël zijn God heel gemakkelijk inruilt voor andere goden.

De vrije natuur gedraagt zich beter dan de menselijke natuur.

God kijkt naar Zijn volk. En dan ziet de HEERE de natuur. De hoge bergkam van de Libanon waarop eeuwige sneeuw ligt. Uit die ijslaag sijpelt een koele bergbeek waarvan het water diep naar beneden de berg afklettert. Indrukwekkend. Dat gaat al eeuwen zo. Onveranderlijk is de bron waar de Jordaan het water put. Jeremia 18:14 *Verdwijnt de sneeuw van Libanon ooit van een rots in het veld? Droogt het vreemde, koele, stromende water ooit uit? Toch heeft Mijn volk Mij vergeten.* En dan kijkt God naar het volk Israël. De HEERE de Schepper van die prachtige natuur is de God van Israël. Hij wijst hen

met de Thora een weg om te gaan. Een vertrouwde weg. Een weg door God aangelegd. Een weg tot God. Een weg tot de medemens. Als het volk die weg had aangehouden was het plaatje liefelijk en eeuwig. Het volk Israël NB wonend aan de voet van de Libanon. De mens en het volk had net zo'n stabiel bestaan kunnen leiden als de eeuwige sneeuw op de berg en het eeuwig stromende smeltwater. Maar het volk gaat andere goden achterna die hen van de goede weg afbrengen. Het loopt uit op boosheid en straf. God gaat dat volk uitrukken en wat er over blijft aan ruïnes en brandhaarden levert een fluitconcert op van de mensen die door het land trekken. Dat is toch ook niet te volgen. Wie kan dit verklaren. Wie kan hier begrip voor opbrengen?

Verdwijnt de sneeuw ooit van de rotsen van de Libanon? Droogt koud en stromend water uit een verre bron ooit op?

Vestig op prinsen (en alle andere soorten mensen) geen vertrouwen.

God scheidt de bergen en het water als biotoop voor de mens. En wat doet de mens? Hij ruïneert zijn eigen bestaan. De HEERE kan er niet bij. Jeremia 18:14-16 *Verdwijnt de sneeuw van Libanon ooit van een rots in het veld? Droogt het vreemde, koele, stromende water ooit uit? Toch heeft Mijn volk Mij vergeten. Zij brengen reukoffers aan nutteloze afgoden. Die hebben hen laten struikelen op hun wegen, op de aloude paden, door op de paden te gaan van een ongebaande weg, zodat zij hun land tot een verschrikking maken, tot een eeuwige aanfluiting. Ieder die er voorbijtrekt, zal zich ontzetten en met zijn hoofd schudden. Als een oostenwind zal Ik hen verspreiden vóór de vijand uit.* Wat bezielt ons? Dat mogen we ons wel eens afvragen. Misschien denken we dat God ons toch wel komt redden. Maar dat is niet zo. God staat met de rug naar het volk toe als het in ballingschap gaat. God zegt: 'Nou doe Ik ook eens even alsof Ik niets zie en niets weet.' Jeremia 18:17 *De nek, niet het gezicht, zal Ik hun laten zien op de dag van hun ondergang.* Wat moeten wij hiermee? Ik denk dat we ons moeten verootmoedigen. Dat we tegen God moeten zeggen dat we dit heel erg vinden. En dat niet alleen zij – Israël – dit hebben, maar wij als kerkmensen zijn geen haar beter. De Bijbelse diagnose van de mens is vrij ongunstig. Als God ons niet redt, ziet het er niet goed voor ons uit. Wij hebben niet alleen vergeving nodig maar een nieuw hart zou niet verkeerd zijn. Sterker, God moet Zelf in ons komen wonen met Zijn Geest. Anders komt het niet goed met ons. Zou God dat willen? Zou de HEERE ons nog een kans gunnen? Zou de HEERE dat aandurven met ons? We hebben Hem zo vaak en zo nietsontziend op het hart getrapt. Een ding is wel zeker hopelijk, wanneer je dit als mens leest, wil je niet op dezelfde voet verder. Je wilt God geen verdriet meer doen. Je wilt geen puinhoop maken van je eigen leven. Zou de goede God, Die niets minder dan onze dank en eer en toewijding toekomt, nog eens plezier aan ons beleven?

Nietswaardige goden, die het lieten struikelen op van oudsher vertrouwde wegen.

Jeremia leeft in onmin met de autoriteiten.

Ondertussen gaat het niet goed met Jeremia. Wat is er gebeurd? Er is een conflict. Jeremia ligt overhoop met de autoriteiten. Daar zat men niet echt op te wachten. Het moeten – dat weten we uit de geschiedenis – vrij tumultueuze tijden geweest zijn naarmate het einde van het optreden van Jeremia nadert. Zo'n tijd vraagt om rust. Men heeft behoefte aan autoriteiten die de rust bewaren. De profeet Jeremia ondermijnt het gezag van de mensen die normaal weten wat te zeggen en te doen. Men ervaart de profeet als een bedreiging. Jeremia 18:18 *Toen zeiden zij: Kom, laten we plannen tegen Jeremia bedenken. Want het onderwijs in de wet verdwijnt niet met de priester, evenmin het geven van raad met de wijze of het woord met de profeet. Kom, laten we hem treffen met de tong en laten we geen acht slaan op welke van zijn woorden dan ook.* Men wil de status quo handhaven. Ze worden niet vrolijk van Jeremia die met zijn verhalen onrust zaait en het gezag aantast. Ze bedoelen: 'Wij hebben onze priesters en wijzen en profeten. Als we onderwezen willen worden gaan we wel naar de priester. Zoeken we raad, dan zijn er voldoende wijze mensen in de stad. En hopen we op een openbaring van God, dan kijken we naar onze profeten. Die hebben vast wel iets positiefs te melden.' Tegen een zelfverklaard profeet als Jeremia zeggen ze: 'We zijn al voorzien.' Als Jeremia ongevraagd blijft rondbazuinen wat God volgens hem voorheeft met het volk wordt dat gezien als het zoeken van een conflict met de autoriteiten.

De profeet Jeremia

Ze spelen niet op de bal maar op de man.

Er waren periodes waarin men hem de hand boven het hoofd hield. De tijd onder koning Josia was vermoedelijk een gunstige tijd voor Jeremia. Hij en de koning zaten op een lijn. Maar daarna liepen de wegen van de mensen – die het voor het zeggen hadden – en de weg van Jeremia uiteen zoals de rails bij het verlaten van het treinstation. In het begin had de profeet misschien nog wat goodwill maar die voorraad was snel uitgeput. Ze moesten hem gewoon niet meer. De mensen werden cynisch naar Jeremia toe. Als ze vroegen naar het tijdstip waarop het oordeel van God zou losbreken – waar de profeet het alsmaar over had – dan bedoelden ze: 'Er komt helemaal geen oordeel.' En als ze hem beginnen na te bouwen merk je gewoon dat Jeremia zijn geloofwaardigheid totaal verloren heeft. Men neemt hem niet langer serieus. Maar ergens verraden ze zichzelf. Ze moeten en ze zullen Jeremia namelijk de mond snoeren. Gaat dat niet goedschiks dan maar kwaadschiks. Ze proberen

hem op zijn eigen woorden te vangen. Ze hopen dat hij zich een keer flink vergaloppeert. Dan kunnen ze hem ophangen aan zijn eigen uitspraken. Hopelijk – zo redeneren ze – is iedereen het er dan over eens dat zo iemand niet langer in het openbaar zou moeten optreden. Ze schijnen ook letterlijk een kuil gegraven te hebben waar ze hem in willen gooien. Jeremia 18:20 *Zou dan kwaad met goed vergolden worden? Zij hebben immers een kuil gegraven voor mijn ziel! Bedenk dat ik in Uw dienst sta, om het goede voor hen te spreken, om Uw grimmigheid van hen af te wenden.* De bedoeling van die kuil was dat hij er nooit meer uitkwam, in ieder geval niet levend. Met deze moordplannen verraden ze zichzelf. Ze nemen Jeremia veel serieuzer dan ze waar willen hebben. Als het een gek was zouden ze hem dan niet hebben laten lopen? Maar diep in hun hart weten ze dat Jeremia de waarheid spreekt. Ze kunnen die waarheid niet langer verdragen. Daarom moet hem het zwijgen worden opgelegd.

Een kuil hebben ze voor mij gegraven.

Men probeert een wig te drijven tussen God en Jeremia.

Men zou het leven en optreden van de Heere Jezus ook kunnen zien als één groot conflict met de autoriteiten. Een conflict dat de Heere uiteindelijk fataal is geworden. Voortdurend wordt Jezus gevolgd door de Farizeeën en de Schriftgeleerden. Verder zijn er ook nog de (Hoge)priesters, de Sadduceeën en de Herodianen. Dat zijn wel ongeveer de mensen die het in de Joodse gemeenschap voor het zeggen hadden. Zij waren met 72 personen vertegenwoordigd in de Joodse Raad – het Sanhedrin – die van de Romeinen de leiding had in religieuze zaken. Men volgde Jezus met toenemende argwaan. Jezus botste vooral met de Farizeeën en de Schriftgeleerden op punten van de Joodse religie en de Thora. Waar ging het dan over? Het ging over *het eten van onreine en reine spijzen* en *de heiliging van de sabbat*. Met de Sadduceeën ging de discussie over *de opstanding uit de dood* en *het eeuwige leven* en met de Herodianen werden zaken als *belastinggeld* besproken. Vooral toen Jezus *de voorhof van de heidenen* bij de tempel reinigde van kooplui en geldwisselaars en riep *‘dat het huis van Zijn Vader een gebedshuis moest zijn’* was de hogepriester – de voorzitter van het Sanhedrin – gealarmeerd. Men richtte zich op de vraag ‘namens wie Jezus dan toch wel niet optrad en van wie Hij volmacht had?’ Feitelijk doet men bij Jezus hetzelfde als wat men ook de profeet Jeremia aan doet. Men snijdt de band door tussen Jeremia en God. Tussen Jezus en God. Althans dat probeert men. De band met de Allerhoogste is verschillend. Jeremia is door God geroepen tot profeet terwijl Jezus Gods Zoon is, maar de overeenstemming is opmerkelijk: Men probeert Jezus en Jeremia af te snijden van hun Zender. En dat is dodelijk. Voor Jezus liep dat uit op de aanklacht godslastering. Jezus had namelijk impliciet ‘ja’ gezegd op de vraag of Hij misschien Gods Zoon was. Impliciet omdat Jezus beaamde wat ze Hem vroegen, namelijk ‘Bent u de Zoon van God?’ ‘U zegt het’, had de Heere toen gezegd. Men doet wat Jeremia betreft ook net alsof hij nooit namens God gesproken heeft. Alsof hij het allemaal zelf verzonnen heeft. Jeremia voelt heel goed aan wat hem boven het hoofd hangt als zijn tegenstanders er in slagen de band tussen hem en God te verbreken. Dan is hij buitengewoon kwetsbaar. Zonder God is hij dood.

De profeet Jeremia beklagt zich over de verwoesting van Jeruzalem

Jeremia en Jezus

De Heere Jezus legt op een gegeven moment een vraag voor aan de discipelen. Jezus vraagt: 'Wie zeggen de mensen wie Ik ben?' Als antwoord vallen er een paar namen. Men krijgt bij het optreden van de Heere Jezus blijkbaar ongemerkt associaties met een profeet. Men moet onbewust denken aan profeten zoals Elia of Jeremia. Het is Mattheus 16 als de naam van Jeremia valt. Mattheus 16:13.14 *Toen Jezus gekomen was in het gebied van Caesarea Filippi, vroeg Hij aan Zijn discipelen: Wie zeggen de mensen dat Ik, de Zoon des mensen, ben? Zij zeiden: Sommigen: Johannes de Doper, en anderen: Elia, en weer anderen: Jeremia of een van de profeten.* Men kan zich afvragen waarom men onwillekeurig moet denken aan mensen zoals Johannes de Doper of Elia en Jeremia. Is dat niet omdat zij – net als Jezus – in conflict waren gekomen met de autoriteiten? Johannes kwam vrij hard in aanvaring met de autoriteiten. De botsing met Herodes – toen Johannes kritiek had op de koning omdat die de vrouw van zijn zwager had ingepikt – werd de Doper fataal. Elia heeft moeten vluchten om te overleven. Men was niet van zijn boodschap gediend. Hetzelfde gold voor Jeremia. Die vluchtte dan wel niet maar het leven werd hem lastig gemaakt. We hebben het voor Jeremia opgenomen, maar – als we eerlijk zijn – kunnen we ons ook wel een beetje voorstellen waarom de mensen die het voor het zeggen hadden in Jeruzalem en Juda letterlijk en figuurlijk gebrand waren op Jeremia. Jeremia keerde zich namelijk met enige regelmaat openlijk tegen de profeten en priesters van zijn tijd. Het is niet zo dat er impliciete kritiek was op de leiders. De kritiek van God via de profeet Jeremia was vaak ongezoeten en zeer expliciet.

Jeremia 2:8 De priesters zeiden niet: Waar is de HEERE? en zij die de wet hanteerden, kenden Mij niet; de herders kwamen in opstand tegen Mij, en de profeten profeteerden namens de Baäl. Ze gingen achter dingen aan die niet van nut zijn.

Jeremia 8:10-11 Daarom zal Ik hun vrouwen aan anderen geven, hun akkers aan bezetters. Want van klein tot groot is ieder van hen uit op winst. Van profeet tot priester, pleegt ieder van hen bedrog. Zij genezen de breuk van de dochter van Mijn volk op het lichtst door te zeggen: Vrede, vrede! Maar er is geen vrede!

Een van de meest geliefde metaforen die we bijna in elk hoofdstuk van Jeremia tegenkomen is die van *de herders* en dat zijn nu net precies *de wijzen, de priesters en de profeten* oftewel de autoriteiten in Jeruzalem. Die mensen moeten zich voortdurend aangesproken hebben gevoeld en dat werden ze zat.

Jeremia in conflict met de autoriteiten.

Jeremia beklagt zich bij God over de mensen die hem naar het leven staan.

Wat doet Jeremia? Hij begeeft zich niet naar zijn tegenstanders, maar hij vlucht naar God. Hij rent voor zijn leven naar God toe. God is de enige Die weet wat hij doet. God is de enige die zijn intenties kent. God is de enige die hij kan vertrouwen. Jeremia beklagt zich bij God over de mensen die hem naar het leven staan. Dat zijn NB dezelfde mensen voor wie Jeremia op de bres is gesprongen. Voor hen heeft hij gepleit bij God. God kan het beamen. Jeremia heeft tot God gesmeekt om hun leven te sparen en nu willen ze hem vermoorden. Jeremia 18:19,20 *Sla acht op mij, HEERE, luister naar de stem van wie mij aanklagen. Zou dan kwaad met goed vergolden worden? Zij hebben immers een kuil gegraven voor mijn ziel! Bedenk dat ik in Uw dienst sta, om het goede voor hen te spreken, om Uw grimmigheid van hen af te wenden.* De HEERE moet inwendig misschien wel een beetje lachen om zijn profeet. God had het allang gehad met die mensen. Op het moment waarop Jeremia nog vertrouwen had in zijn omgeving, stond het vonnis bij de HEERE al vast. God kent zijn pappenheimers. Voor de HEERE zijn er weinig geheimen. Nu is de profeet er dan zelf ook achter gekomen dat die lui voor geen cent te vertrouwen zijn. Nu ondervindt hij aan den lijve de hardheid van hun hart.

De profeet Jeremia (Rembrandt)

Jeremia is goed/fout bezig (doorhalen wat niet van toepassing is)

Nu de profeet ook zover is mag het oordeel van Jeremia wel doorgaan. Hij lijkt er zelfs een schepje bovenop te doen. Jeremia 18:21-23 *Geef daarom hun kinderen over aan de honger, doe hen neerstorten door de macht van het zwaard. Laten hun vrouwen van kinderen beroofd en weduwen worden. Laten hun mannen gesneuveld worden. Laten hun jongemannen in de strijd met het zwaard verslagen worden. Laat uit hun huizen geschreeuw gehoord worden, wanneer U plotseling*

een roversbende over hen brengt, omdat zij een kuil hebben gegraven om mij gevangen te nemen, en strikken hebben verborgen voor mijn voeten. Maar U, HEERE, U kent heel hun plan tegen mij om mij te doden. Doe geen verzoening over hun ongerechtigheid, delg hun zonde van voor Uw aangezicht niet uit. Doe hen struikelen voor Uw aangezicht. Doe zo met hen in de tijd van Uw toorn. Er zijn nogal wat commentaren die menen Jeremia op de vingers te moeten tikken voor al het kwaad dat hij zijn tegenstanders toewenst. Dit zou ongepast zijn. Men verwijst dan naar de Heere Jezus Die bidt voor de mensen die Hem aan het kruis brachten en voor Stephanus die – met een vergelijkbaar gebed als de Heere Jezus op de lippen – de dood in werd gejaagd. Handelingen 7:59,60 *En zij stenigden Stefanus, terwijl deze Jezus aanriep en zei: Heere Jezus, ontvang mijn geest. En terwijl hij op de knieën viel, riep hij met luide stem: Heere, reken hun deze zonde niet toe! En toen hij dat gezegd had, ontsliep hij.* Je zult maar in zijn schoenen staan. Niet alleen willen ze hem doodmaken, maar ze zien/ze maken Jeremia los van God. Vooral dat laatste is buitengewoon ongepast. Je kunt toch niet anders dan waardering hebben voor iemand die – hoewel hij steeds meer alleen komt te staan – blijft zeggen wat God duidelijk wil maken aan het volk. Die man, Jeremia zoekt het welzijn van het volk. Verder moeten ze afblijven van zijn relatie met God. We kunnen misschien niet beoordelen dat die relatie er is; het tegenovergestelde valt ook niet binnen onze mogelijkheden. Als je je dan ook nog realiseert dat profetieën van Jeremia gisteren nog samenvielen – met wat voor iedereen in Israël tot de hogere waarheid behoorde – dan moet je je afvragen wat er bij het volk is misgegaan is als ze hem vandaag willen vermoorden. Maar afgezien daarvan ontbreekt een Bijbelse veroordeling van Jeremia. Nergens lezen we dat het God ook wat te gortig wordt wat Jeremia zijn tegenstanders allemaal toewenst. Had God niet gezegd: ‘Jeremia wie aan jou komt, komt aan mij!’ Daar komt nog iets bij.

Had God niet gezegd: ‘Jeremia wie aan jou komt, komt aan mij!’

In het Nieuwe Testament is de HEERE niet milder dan in het Oude.

Ook in het Nieuwe Testament horen we wel degelijk van *oordelen*. Die oordelen liegen er niet om. In Marcus 13:1 zegt Jezus over de tempel dat *er geen steen op de ander zal blijven*. Het was de tempel of Jezus. Men koos voor de tempel en verwierp Jezus. Je moet God niet aan Zijn Zoon komen. De gevolgen konden niet uitblijven. De straf stond vast. Marcus 13:1,2 *En toen Hij uit de tempel ging, zei een van Zijn discipelen tegen Hem: Meester, kijk, wat een stenen en wat een gebouwen! En Jezus antwoordde hem: Ziet u deze grote gebouwen? Er zal niet één steen op de andere steen gelaten worden die niet afgebroken zal worden.* In de *brieven aan de zeven gemeenten* van Openbaringen 2 en 3 tekent Johannes forse dreigementen op tegen allerlei mensen binnen en buiten de gemeente die het Evangelie in de weg staan. Ook zal de HEERE Zelf komen om te oordelen. Johannes 5:22 Paulus leverde Alexander de koperslager uit aan God. God moest hem maar *zijn verdiende loon geven*. 2 Timotheüs 4:14 We moeten niet de indruk wekken dat de God van het Nieuwe Testament

anders is dan de God van het Oude. Hebreeën 10:28-31 *Als iemand de wet van Mozes tenietgedaan heeft, moet hij sterven zonder barmhartigheid, op het woord van twee of drie getuigen. Hoeveel te zwaarder straf, denkt u, zal hij waard geacht worden die de Zoon van God vertrapt heeft en het bloed van het verbond, waardoor hij geheiligd was, onrein geacht heeft en de Geest van de genade gesmaad heeft? Wij kennen immers Hem Die gezegd heeft: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden, spreekt de Heere. En verder: De Heere zal Zijn volk oordelen. Vreselijk is het te vallen in de handen van de levende God.* We zouden ook nog kunnen verwijzen naar het vonnis dat de Heere uitspreekt over Kafarnaüm, dat zich – ondanks wat de Heere in die stad gedaan heeft – niet bekeerde. Mattheus 11:23 *En u, Kapernaüm, die tot de hemel toe verhoogd bent, u zult tot de hel toe neergestoten worden. Want als in Sodom de krachten waren gebeurd die in u hebben plaatsgevonden, dan zou het tot op de huidige dag gebleven zijn.* Tenslotte. Paulus' waarschuwing aan de christelijke gemeente om zijn woorden serieus te nemen liegt er ook niet om. 1 Korintiërs 16:21-24 *Een eigenhandige groet van mij, Paulus. Als iemand de Heere Jezus Christus niet liefheeft, laat die vervloekt zijn. Maranatha! De genade van de Heere Jezus Christus zij met u. Mijn liefde zij met u allen in Christus Jezus. Amen.* Er lijkt geen reden te zijn om het Nieuwe Testament in zijn ernst te onderschatten. Johannes zou het zo zeggen: Johannes 3:17-18 *Want God heeft Zijn Zoon niet in de wereld gezonden opdat Hij de wereld zou veroordelen, maar opdat de wereld door Hem behouden zou worden. Wie in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld, maar wie niet gelooft, is al veroordeeld, omdat hij niet geloofd heeft in de Naam van de eniggeboren Zoon van God.*

De verwoesting van Jeruzalem in 70 na Chr. voorzien door de Heere Jezus in Marcus 13:1,2

